

Първата българка околосветски пътешественик - Анка Ламбрева, поздравява Дан Колов след поредната му битка в Париж

През 2020 година в Карлово празнуваха 125-годишнината от рождението на знаменитата си съгражданка Анка Ламбрева, първата българка околосветска пътешественичка.

Един от най-интересните моменти по време на това пътешествие е срещата ѝ в Париж с легендарния български кеч борец Дан Колов. По това време той е на върха на славата си. Като световен шампион в категория свръхтежка на има стотици победи на тепиха и е превил гръбнака на не един и двама прославени борци.

Една вечер след една от неговите схватки с френския шампион на тепиха излиза очарователна българска девойка, облечена в народна носия, която му поднася букет от рози и му пожелава още по-големи успехи. Загадничка за българска реч и омаян от магнетичната ѝ хубост, атлетичният българин я кани на вечеря в изискан френски ресторант.

Това е първата и единствена среща на Анка Ламбрева с прославения българин. След това двамата се разделят като добри приятели и всеки тръгва по своя жизнен път, но чувствата, които изпитват един към друг, остават да ги стоплят до смъртта.

Анка Василева Ламбрева е родена на 22 февруари 1895 г. в многодетно семейство. Майка ѝ е от карловския род Пеперкови. По образование е милосърдна сестра, но като интелектуалка разкрива качества в различни области – литература, културна антропология и приложна социална антропология, история. Изключителна родолюбка, тя е първата карловка имигрантка, която опознава две далечни части на света – Нова Зеландия, както и Иран и Персия.

Пътуването ѝ през 1927/1928 г. до Нова Зеландия и връщането ѝ през Канада през 1930 г. затваря световен кръг, но няма характер на специално околосветско пътешествие. Важен фактор във възможността ѝ да достигне до Нова Зеландия оказва един неин бивш пациент, който е бил болен от двубйна пневмония, когато тя е работила като милосърдна сестра в Истанбул. Той спонсорира пътуването ѝ до Нова Зеландия, за да се грижи за болната му дъщеря. Тя се завръща в България през 1930 г., но след няколко години имигрира и след Втората световна война се жени за иранец, който като сватбен подарък ѝ подарява 3 села в Иран, които Анка Ламбрева облагородява. Семейството осиновява син. Но след смъртта на мъжа си Анка се завръща в Карлово, където умира през 1976 г.

Нейни книги и публикации: „Из моята околосветска обиколка. Царицата на Южните морета“; „Карлово и карловци след Освобождението до 9 септември 1944 г.“; „Ана“ – неиздаден биографичен роман; *Peeps of Bulgaria*, 1934 г.; *Life in Bulgaria (Животът в България)*, статия от *Вестник The Press*, Нова Зеландия, брой 19889, 28 март 1930 г.

Михаела Самарджиева

„През 1928 г. жените в България са имали едно-единствено задължение – да чакат мъжете си у дома, докато смиренно бродират, готвят или къпят някой стар чифт чорапи.“

През 1928 г. в България едно момиче с непокорна коса и малък белег над лявата вежда съвсем само напуска малкото градче Карлово, в което е родено, но не за да иде до близката Соколица. Анка Василева Ламбрева се превръща в първата българка околосветски пътешественик, първата, летяла с аероплан над Ламанша, и първата, която показва на всички останали момичета по света, че душата е най-красива единствено в полет.

От Карлово до Нова Зеландия през Истанбул

В Пиперковия карловски род Бог е изсипал пръстената си паница с благословии по необичаен начин. В тая къща винаги се ражда многобройна челяд, но немотията никога не напуска прага ѝ. През 1895 г. като едно от петте деца тук проплаква и малката Анка. Въпреки незавидната бедност и трудните условия, в погледа на Анка от малка блести някаква различност. Малкото момиче с

непокорна коса и леки трапчинки в края на устните има изъвен интерес към ученото и твърде често задава въпроси, които удивяват със своята точност и зрялост. Първа забелязва това нейната баба, която с тих шепот не спира да ѝ повтаря една-единствена фраза: „С вирната глава все напред да вървиш. Назад да не се обръщаш и никога да не се връщаш“. Този шепот се превръща в мантра за бъдещата покорителка на южните морета и случайно или не – нейната баба става орисница на необичайния ѝ път. Едва завършила трети прогимназиален клас, Анка продължава образованието си в Пловдив, след което работи като наемна учителка в Карловско. Следва София, където учи медицина, а по-късно заминава за Цариград, за да продължи образованието си на медицинска сестра в Американския колеж. Именно там през 1922 година съдбата решава да хвърли високо своята монета. Анка Ламбрева на едно от нощните си дежурства в болницата край Босфора, в която работи, спасява живота на болния от двустранна бронхопневмония англичанин г-н Тейкън. Благодарител не забравя протегнатата му ръка и след пет години открива своята спасителка, като ѝ праща еднопосочен билет за град Дънидин, Нова Зеландия, с молба да се грижи за болна-

та му дъщеря. Така през март 1928 г. нашето момиче с гордо вдигната глава, както я е учила нейната баба, заминава за другия край на света, а съдбата доволно се усмихва, защото предстои един наистина грандиозен живот.

Вождът, Дан Колов и нейният персийски принц.

За да стигне до Нова Зеландия, Анка пътува 3 месеца, като преминава през Египет, Индия, Цейлон и Австралия. Пристигнала вече в Дънидин, тя не остава просто в ролята си на медицинска сестра. След кратко пътуване о Таити Ламбрева прекарва няколко месеца сред маорите от племето тюканрънги. Този свят ѝ се струва толкова невероятен, че тя детайлно описва странните им ритуали, гейзерите, бликащи около къщите им, и факта, че племето са човекоядци. По време на престоя ѝ се сближава с 85-годишния тогава Мита Таупопоки – вожд на тюканрънгите, и с едни от най-изумителните красавици по тези земи тогава – Тиароа и Сузана.

Освен пътешествията, Анка запознава обществеността в Оукланд, Уелингтън, Дънидин и други големи градове на острова с историята на България. Тя организира кръжоци по шиене на български шевици, а статии под наслов Непознатата България с нейния подпис се появяват във всички големи новозеландски вестници. През 1929 г. Ламбрева решава да се върне в България, но не както биха го направили всички останали.

Тя е тръгнала от едната страна на земното кълбо, но решава да се върне от другата. При завръщането си преминава през островите Тасмания, Таити, Фиджи и Самоа, с кораб се отправя за Лос Анджелис, Ванкувър, Торонто и Ниагарския водопад. Преминава Канада от запад на изток, достига източното крайбрежие на САЩ и от Нюфаундленд се озовава в Англия. Прелита със самолет Ламанша като пътник, ставайки първата жена в света, някога правила това. Следват Париж, от който с влак заминава за Германия, а оттам параход по Дунав я отвежда през зимата на 1930 година до Видин. Ако си мислите, че историята свършва дотук, съдбата отново ще ви се усмихне и ще ви помоли да си помислите пак.

Анка Ламбрева, която говори свободно 7 езика, кара мотоциклет с лекотата, която язди кон и основава болница навсякъде по света, където пътува, предприема второ околосветско пътешествие. За три години тя обикаля 42 страни, като не пропуска да се появи на поредната битка в Париж на самия Дан Колов. Там в типичния ѝ неподражаем стил излиза на ринга, облечена в българска носия, поднасяйки му букет ароматни рози с пожелание за успех и още легендарни победи.

Втората световна война я заварва в Иран, където категорично отказва на самия външен министър да се откаже от българското си поданство, за което решение е заточена в концлагера

„Мио-Мие“ в Ливан. Ужасният живот в лагера я подтиква да убеди главния комендант да се основе болница, в която тя и доброволци започват да се грижат за ранените. Именно в нея Анка се запознава с бъдещия си съпруг – младия персиец Райян Ахмад Дин, когото не само излекува от тежките рани, но и на когото категорично подарява сърцето си.

Полет завинаги

Двамата с Райян са освободени от лагера през 1943 г., а при завръщането им в Иран нейният персийски принц ѝ подарява 3 села в знак на благодарност. Двамата осиновяват син, когото наричат Килмарс, и не спират да пътуват. От 1957 до 1964 година посещават Ливан, Сирия, Италия, Швейцария, Китай, Япония, Цейлон, Виетнам, Австралия,

Нова Зеландия, Таити, Фиджи и Самоа. Анка Василева Ламбрева се завръща в България през 1970 година след смъртта на своя съпруг, а очите си затваря завинаги в родното Карлово на 18 февруари 1976 г., почти навършила 81 години. Тя озглавява една от книгите си „Из моята околосветска обиколка. Царицата на Южните морета“, като думите ѝ остават завинаги в сърцата на всички, които са я срещали по пътя: „Видях света и се връщам в България с още повече любов. България – когато срещам тая дума в някоя книга или вестник, струва ми се, че не съществува по-красива страна на Земята. Светът е красив, но чужд“. Ние пък сме сигурни, че светът с уважение сваля старата си шапка и прави нисък реверанс към един грандиозен живот. Този на царицата от Карлово. Царицата на Южните морета.

